

TÁNCSCS MIHÁLY: ELETPÁLYAM (Révai N. V.)

A 60 éven át meghamisított Táncsics Mihály első, teljes éneletrajz kiadását jóleső örömmel vehetjük tudomásul.

Ez a hányatott életű forradalmár, aki saját bőrén szenvedte végig a jobbagy-sors, a kizsákmányolt munkás és iparos, az üldözött (emberi egyenlőséget hirdető) falusi tanító minden kínját, nélkülözését, s aki 20 éves korában írni-olvasni még alig tudott, művében élénk állítja életét és életművét, mely kalandozásokban, tanulságos utazásokban és egy ember hősie küzdelmében — saját korának hazugságai, reakciós szelleme ellen — nagyértékű dokumentumot jelent népünk életének egyik legkritikusabb fejezetéből.

Táncsics, aki talán joggal nevezhető az első magyar szocialistának (persze megfelelő átértékeléssel) mindenesetre első írónk volt, aki ráeszméltette népünket a társadalmi valóságra. Forradalmi magatartása Petőfivel azonos síkú volt. Amit nagy költőnk jelentett a kéltészetben, az volt Táncsics a politika, s a pénzügyek terén. Kettőjük közül Petőfi a következetesebb, a meg nem alkuvóbb, de Táncsicsnak mentse-gére szolgálhat az a körülmény, hogy nem ismerte Marx—Engels műveit, s így bár leplezte a társadalom ellentmondásait, azoknak gyakorlati megváltoztatására, forradalmi megoldására már nem volt módja. Bár élete vége felé maga is belebonyolódott kora társadalmának zavaros ellentmondásaiba, mégis hűsége a néphez és a szomszédos nemzetek rabsága megszüntetéséért hirdetett harca, a „boldog állam” eszményének lankadatlan hirdetése alakjának kiemelkedő jellegét évszázadokra biztosítani fogja.

Czibor Jánosnak e könyv elé írt részletes elemzése hasznos és értékes írás, belőle sok olyan mozzanat válik ismertté Táncsics Mihály életművével kapcsolatban, melyről eddig nem volt tudomásunk.

OSZI ZOLTÁN

DOLGOZÓK HANGVERSENYKALAUZA. (Szerkesztette Szabolcsi Bence, Népszava-kiadás.)

A Bartók Béla-Szövetség munkáskarnagyképző iskolájának munkaközössége értékes és hézagpótló zeneesztétikai antológiával lepte meg a dolgozókat az idei kőnyvnap alkalmával. Szép és méltánylandó a zenéi kalauz célkitűzése: vezérfontalat adni a nép széles réte-

geinek, a dolgozók kezébe, kulcsot, amely a zené egyetemes, kissé nehezen megközelíthető világába vezet.

Nagy társadalmi átalakulásunkban a figyelem mind fokozottabban fordul a kulturpolitikai problémák felé. A zene területén igen sok problémát és feladatot láthatunk magunk előtt. Ezeknek a problémáknak korszerű, progresszív megoldási kísérlete s a feladat: a dolgozók, a nép tömegeinek zenéi nevelése — ez a célkitűzés világosan s nemesen cseng ki ebből a kis kötetből s ez az, amit értékesnek találunk benne.

Ennek a zenekalauznak a megírása nagy feladatot jelentett. Veszélyes és kényes próbálkozás a zene nyelvének lefordítása köznap szavakra, mert a zene teljes tartalma sohasem mondható el maradéktalanul szavakkal, ahogy ezt a Bevezetés helyesen ki is hangsúlyozza. A zene — mint legkövetlenebb művészet — számtalan egyéni és esetleges képzetkapcsolatot, hangulatot, emlékképet idéz elő a hallgatóban s ezért nehéz és megvalósíthatatlan egy zene-műnél, még programzenénél is — a tartalmát, a mondanivalót kizárólagosan és abszolút érvénnyel körülhatárolni. A zene-vezető műfaj ismert eddigi kötetei is mutatják ezt a nehézséget, *Kreischman* híres *Konzertführung*-jától kezdve *Demény Dezső*, *Meszlenyi Róbert*, *Lányi Viktor* s mások népszerűsítő s magyarázó célzalt művéig egyaránt. A Dolgozók Hangversenykalauza is szemmeláthatóan, és tudatosan küzd ezzel a szakmabeli nehézséggel, de eredményesen, amint a kötet egyes tanulmányaiból láthatjuk. Nagy örömmünkre szolgál, hogy az efféle zenéi írásokban már szinte megszokott szűrreális, feleslegesen lírikus és műsztifikáló sablonok, üres frázisok ellen is harcot hirdetett a kalauz írói munkaközössége. A muzsika szavakkal való értelmezését az egyszerűség, a világosság, a keresetlenség módszerével megoldani — ezt tartjuk a zenemagyarázat legcélravezetőbb módszerének s megállapíthatjuk, hogy a Dolgozók Hangversenykalauzájának néhány tanulmánya már ezt a belátást képviseli. De azért a következő kiadásból el kell tűnnie néhány refrénszerű sablonnak („brillians kóda”, stb.), de annak a néhány jelentéktelen elírásnak is, amelyek néhány mű értelmezésénél még a mű materiális (hangszerelés, partitúra) valóságát sem fődik.

A Dolgozók Hangversenykalauza, bár kissé rövid és hiányos, korszerű